

ปัญหาการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค

PROBLEMS OF TEMPORARY INJUNCTIONS IN CONSUMER CASES

ชาติชาย วิริยะเจริญกิจ¹ สุรัสวดี แสนสุข^{1*} นรินทร์ ทรงนรินทร์¹

ปรีชาวัชร เสวตภัทรไพศาล¹ และ พีรพจน์ ปิ่นทองดี²

Chatchay Wiriyaajoenkit¹ Suraswadee Saensuk^{1*} Nirun Throngnirun¹

Preechawach Savetphataraphaisan¹ and Phiraphot Pinthongdee²

(Received: February 17, 2022; Revised: March 25, 2022; Accepted: April 29, 2022)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งจะศึกษาถึงปัญหาอันเกี่ยวกับการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 โดยการศึกษาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค 2) เพื่อศึกษาถึงหลักวิธีพิจารณาในคดีผู้บริโภค 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค โดยใช้วิธีวิจัยคุณภาพค้นคว้าจากเอกสารทั้งของไทยและต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า การใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาหรือการคุ้มครองประโยชน์ระหว่างพิจารณาในคดีผู้บริโภคนั้นมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะระงับข้อพิพาทของฝ่ายคู่สัญญา โดยการแก้ไขปัญหาในการดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับมูลค่าความเสียหายในการคุ้มครองชั่วคราว ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลและเจ้าพนักงานคดี ปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลาการคุ้มครอง และปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว ซึ่งจะต้องมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้อง ฎุกระเบียบและความเชี่ยวชาญของบุคลากร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ผู้บริโภคยังเป็นฝ่ายเสียเปรียบ

คำสำคัญ: การคุ้มครองชั่วคราว การคุ้มครองผู้บริโภค คดีผู้บริโภค

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมศาสตร์และพลศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาศิลปศาสตร์ (โครงการจัดตั้งภาควิชาสังคมศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

* Corresponding author, E-mail: surasawadee.s@ku.th

Abstract

This article aims to examine the issues related to temporary protection in consumer cases. According to the Consumer Criminal Procedure Act B.E. 2551 by studying the facts arising from the enforcement of this Act with the purpose of 1) to study the problem of temporary protection methods in consumer cases 2) to study the principles of consideration in consumer cases 3) to suggest solutions to problems in the method of temporary protection in consumer cases. The research uses a quality methods of Thai and foreign textbooks. The study found that The use of provisional means before adjudication or protection of interests pending in consumer cases is very important to settle disputes by the parties .by solving the complexity caused by bringing together many cases Whether it is a problem with the value of the damage in the temporary protection problems with the roles of courts and litigation officers problems with the protection period and the issue of the supreme court's requirement to submit a request for temporary protection. which will require amendments to the relevant provisions of the section regulations and the expertise of personnel are relevant to match the current situation where consumers are at a disadvantage.

Keywords: Temporary Injunction, Consumer Protection, Consumer Cases

1. บทนำ

ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นกระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลานานและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม (นุจิรา มีชัย, 2557; วนิตา อินทรอำนวย, 2564) ปัญหาการได้เปรียบเสียเปรียบที่เกิดขึ้นนี้ส่วนหนึ่งมาจากการที่รัฐไม่มีมาตรการในการควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบธุรกิจที่มีประสิทธิภาพเพียงพอหรือรัฐมีมาตรการในการควบคุมแต่ว่ามาตรการเหล่านั้นขาดการบังคับใช้อย่างจริงจังจกองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นองค์กรของรัฐซึ่งดูแลช่วยเหลือผู้บริโภคไม่อาจแก้ไขปัญหาได้ทำให้ผู้บริโภคต้องพึ่งกระบวนการยุติธรรมโดยองค์กรศาล ดังนั้นจึงสมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความ

รวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น (อภิรัฐ บุญทอง, 2562)

การฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่กฎหมายได้รับรองและคุ้มครองให้แก่ผู้บริโภคนั้น เป็นมาตรการหนึ่งที่มีรัฐจัดให้มีขึ้นเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภค โดยที่คดีผู้บริโภคเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากคดีผู้บริโภคนั้นเป็นข้อพิพาทระหว่างผู้ประกอบธุรกิจกับผู้บริโภคที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าหรือบริการโดยฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจมีสถานะเหนือกว่าผู้บริโภคในหลายๆด้าน ด้วยเหตุนี้การระงับข้อพิพาทในคดีผู้บริโภคจึงอยู่ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานที่รัฐจะต้องคุ้มครองผู้ที่อ่อนแอกว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในคดีและได้รับการเยียวยาความเสียหายโดยเร็ว ดังนั้นใน พ.ศ. 2551 รัฐจึงตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ขึ้นเพื่อใช้บังคับแก่การพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นการเฉพาะ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาที่เป็นทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติได้มีการขยายขอบเขตการคุ้มครองมากขึ้น รวมทั้งการนำหลักเรื่องค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages) มาใช้ โดยในอดีตกรณีมีการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายที่แท้จริงหรือความเสียหายอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่จะไม่มีค่าเสียหายในเชิงลงโทษ แต่ พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจที่กระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภค หรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (สินนท์ พงษ์ศิริสุวรรณ, 2559; วินัย หนูโท, 2551)

โจทย์การวิจัยที่สำคัญจึงมีว่าเมื่อมีการฟ้องผู้ประกอบธุรกิจรายเดียวกันเป็นคดีผู้บริโภคอีกโดยข้อเท็จจริงที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกันกับคดีก่อนและศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยไว้แล้ว ศาลในคดีหลังอาจมีคำสั่งหรือให้ถือว่าข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นเป็นอันยุติเช่นเดียวกับคดีก่อนโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐาน แต่จะเห็นได้ว่า หลักการของกฎหมายได้บัญญัติให้ต้องมีการฟ้องคดีหลังต่อศาลก่อนและคดีแรกต้องถึงที่สุดแล้ว ศาลจึงจะถือข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติตามคดีก่อนและไม่ต้องสืบพยานได้ ปัญหาจึงเกิดในกรณีที่ผู้เสียหายจำนวนมากต่างฟ้องคดีโดยแต่ละคดีมีมูลเหตุแห่งการฟ้องคดีเป็นมูลเดียวกัน และคดีแรกนั้นยังไม่ถึงที่สุดศาลจะใช้มาตรการใดที่จะลดภาระการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเอง และในขณะเดียวกันก็เป็นมาตรการที่สร้างหลักประกันสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียหายทุกรายได้ปัญหาดังกล่าว ดังนั้นปัญหาดังกล่าวจึงมีความสำคัญที่ต้องแก้ไขเพื่อให้เกิดกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษาถึงหลักวิธีพิจารณาในคดีผู้บริโภค
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาในวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในเรื่องปัญหาการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคนั้นเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source of data) จากกฎหมาย อันได้แก่ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับการคุ้มครองคดีผู้บริโภค หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องต่างๆ (1) ด้านแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของการศึกษา โดยตรวจสอบว่าข้อมูลจากทุกแหล่งข้อมูลมาจากช่วงเวลาเดียวกัน คือ เมื่อได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 จนถึงปัจจุบัน (2) ตรวจสอบเพียงพอของแหล่งข้อมูลและความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบประเด็นปัญหางานวิจัยได้ครบถ้วน (3) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สังเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงประเด็นเพื่อหาข้อสรุปจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาโดยจำแนกตามประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค

4. หลักกฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคดีผู้บริโภค

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการดำเนินการกระบวนพิจารณาสำหรับคดีผู้บริโภคไว้โดยเฉพาะซึ่งมีหลักเกณฑ์แตกต่างไปจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งการวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับศาลที่พิจารณาคดีแพ่งหรือคู่ความซึ่งจะต้องแยกให้ออกว่าคดีใดเป็นคดีแพ่งทั่วไปคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคอันจะมีผลต่อการเตรียมคดีการต่อสู้คดีรวมทั้งการดำเนินการกระบวนพิจารณาและการวินิจฉัยชี้ขาดของศาลมีฉะนั้นอาจดำเนินการกระบวนพิจารณาไปโดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้และจะเป็นเหตุให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าที่ควรจะเป็นเพราะผู้บริโภคมีสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองเอาไว้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมากกว่าที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหัวข้อนี้จึงขอกล่าวถึงความหมายของคดีผู้บริโภคและขั้นตอนการดำเนินการในกรณีที่มีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่โดยจะยกเอาแนวคำวินิจฉัยมาเป็นตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาให้เข้าใจถึงความหมายของ “คดีผู้บริโภค” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1. ความหมายคดีผู้บริโภค

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติคำนิยามของคำว่า “คดีผู้บริโภค” เอาไว้ว่า “คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่นกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ

2) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีตาม (1) หรือ (2)

4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่าคดีผู้บริโภคจะต้องเป็น “คดีแพ่ง” เท่านั้นคดีแพ่งเป็นคดีที่มีการเสนอข้อหาต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งรับรองคุ้มครองหรือบังคับตามสิทธิของบุคคลในทางแพ่งดังนั้นคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่ยื่นฟ้องรวมกันไปในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงไม่ใช่คดีผู้บริโภค (อภิรัฐ บุญทอง, 2562, น.17) ดังนั้นคดีผู้บริโภคตามความเห็นของผู้ศึกษา จึงหมายถึงเฉพาะคดีแพ่งเท่านั้นที่มีการเสนอขึ้นต่อศาลอันเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ รวมถึงความไม่ปลอดภัยของสินค้านั้นด้วย

2. ลักษณะของคดีผู้บริโภค

ลักษณะสำคัญของคดีผู้บริโภคประการแรกคือจะต้องมีความ 2 ฝ่ายโดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคกับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจโดยอาจจะสลับกันเป็นโจทก์หรือจำเลยก็ได้เมื่อกฎหมายยึดถือเอาสถานะหรือความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความดังกล่าวเป็นหลักในการกำหนดลักษณะคดีผู้บริโภคดังนั้นก่อนอื่นต้องทำความรู้จักกับคู่ความทั้งสองประเภทนี้เสียก่อน ฝ่ายผู้บริโภคสามารถแยกอธิบายออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริโภคและผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค

มาตรา 3 บัญญัติคํานียามเอาไว้ว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า “ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย” จากคํานียามดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายที่จะต้องนำมาใช้ในการตีความความหมายของ “ผู้บริโภค” อยู่ 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แต่เมื่อมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคนำคดีแพ่งตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปบัญญัติเป็นประเภทที่ 2 ของความหมายคดีผู้บริโภคเสียแล้ว ความหมายของ “ผู้บริโภค” ตามประเภทที่ 1 นี้จึงเหลือเพียงผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เท่านั้น (สาเหตุที่ต้องบัญญัติรวมไว้ด้วยกันในบทนิยามดังกล่าวเนื่องจากในมาตราอื่นๆ ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคใช้คำว่า “ผู้บริโภค” ซึ่งกฎหมายประสงค์จะให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวด้วย)

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 บัญญัติความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” เอาไว้ว่า “ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม” จึงเห็นได้ว่าผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ซื้อหรือ ผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ 2) ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ 3) ผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ เมื่อพิจารณาเล็กลงไปในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคฯ คำว่า “ซื้อ” หมายความว่ารวมถึงผู้เช่าผู้เช่าซื้อหรือผู้ได้มาไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแปลคำว่า “บริการ” หมายความว่าการจัดทำกรงานให้

ผู้ได้รับสิทธิใดๆ หรือได้ใช้หรือได้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเสียค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงานจะเห็นได้ว่าลักษณะของนิติกรรมหรือสัญญาที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายกระทำกันอันจะทำให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคนั้นมีลักษณะเปิดกว้าง และตามกฎหมายดังกล่าวมิได้จำกัด เอาไว้ว่าผู้บริโภคจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น ดังนั้นนิติบุคคลก็อาจเป็นผู้บริโภคได้ด้วยเช่นกันหากว่าเข้าผูกพันตนตามลักษณะของสัญญาดังกล่าว

อย่างไรก็ตามการซื้อสินค้าบางกรณีอาจเป็นการซื้อขายสินค้ากันต่อมาหลายทอดกรณีที่จะเป็น ผู้บริโภคสำหรับสินค้านั้นได้ผู้ซื้อจะต้องซื้อสินค้านั้นมาใช้สอยการพิจารณาว่าอย่างไรจะเป็นการใช้สอย ต้องพิจารณา ลักษณะของสินค้าที่ซื้อนั้นด้วยการใช้สอยผู้ซื้อหาซื้อมาใช้สอยเองหรือนำมาให้บุคคลอื่นใช้ สอยก็ได้ แต่ต้องมีใช่เป็นกรณีที่น่าไปขายหรือจำหน่ายต่อหลักดังกล่าวนี้เป็นไปตามแนวคิด End user ซึ่งเป็นคำที่ใช้อยู่ในทางการค้าและเศรษฐศาสตร์การใช้สอยมิได้หมายความเฉพาะถึงการใช้สอยใน คริวเรือนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงกรณีที่นิติบุคคลซื้อสินค้าเพื่อใช้ในกิจการของนิติบุคคลดังกล่าวด้วย เช่น บริษัท ขนส่งซื้อรถบรรทุกมาใช้ในกิจการขนส่งของตนหรือผู้ประกอบการอาคารชุดซื้อลิฟท์มาใช้ใน อาคารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นสาธารณูปโภคขายหรือให้เช่าห้องชุดเป็นต้นนิติบุคคลเหล่านี้ย่อมมีฐานะเป็น ผู้บริโภคแม้นิติบุคคลดังกล่าวจะเป็นองค์กรทางธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการแสวงหากำไรอันเนื่องจากการ ประกอบธุรกิจก็ตาม การใช้สอยมิได้หมายความเฉพาะถึงการใช้สอยในครัวเรือนเท่านั้น แต่หมายรวมถึง กรณีที่นิติบุคคลซื้อสินค้าเพื่อใช้ในกิจการของนิติบุคคลดังกล่าวด้วย แต่จะต้องนำมาใช้ในลักษณะที่เป็น วัตถุประสงค์หรือเรื่องอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการของนิติบุคคล มิใช่ซื้อมาเพื่อขายหรือ จำหน่ายต่อให้กับกลุ่มลูกค้าของตนโดยตรง (non-reseller) เช่น บริษัทขนส่งซื้อรถบรรทุกมาใช้ในกิจการ ขนส่งของตนหรือผู้ประกอบการอาคารชุดซื้อลิฟท์มาใช้ในอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นสาธารณูปโภคขาย หรือให้เช่าห้องชุด เป็นต้น นิติบุคคลเหล่านี้ย่อมมีฐานะเป็นผู้บริโภค แม้นิติบุคคลดังกล่าวจะเป็นองค์กร ทางธุรกิจที่มี (อภิรัฐ บุญทอง, 2562) วัตถุประสงค์ประสงค์ในการแสวงหากำไรอันเนื่องจากการประกอบธุรกิจก็ ตาม ดังนั้นจึงต้องพิจารณาว่าสินค้าและบริการที่ซื้อมานั้นเป็นวัตถุประสงค์หรือเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการ ประกอบธุรกิจหรือไม่ แนวคิดดังกล่าวนี้มีนักวิชาการไม่เห็นด้วย โดยวิเคราะห์ความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 มาตรา 3 ที่ได้บัญญัติค่านิยาม คำว่าผู้บริโภคเอาไว้ ซึ่งมีคำว่า “มิได้กระทำเพื่อการค้า” โดยตีความประกอบกับวัตถุประสงค์ที่กฎหมาย ประสงค์จะคุ้มครองช่วยเหลือผู้บริโภคซึ่งมีสถานะด้อยโอกาสและเสียเปรียบทางสังคม นักวิชาการฝ่ายนี้ จึงเห็นว่า ผู้บริโภคน่าจะหมายถึงบุคคลธรรมดา ซึ่งซื้อสินค้าหรือบริการมาใช้สอยเองหรือใช้ในครัวเรือน มิใช่กระทำเพื่อประโยชน์ในทางการค้า องค์กรทางธุรกิจที่ตั้งขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร ซึ่งอยู่ในฐานะเท่าเทียมกันในอันที่จะเจรจาต่อรองและคุ้มครองประโยชน์ของตน ไม่น่าได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคในฐานะผู้บริโภคแต่อย่างใด ดังนั้นสรุปได้ว่าไม่ว่าจะเป็นบุคคล ธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตามหากเป็นการซื้อสินค้าหรือบริการเพื่อนำไปขายหรือให้บริการแก่ลูกค้าของตน โดยตรงอีกทอดหนึ่งโดยมิได้นำสินค้าหรือบริการที่ซื้อมานั้นใช้สอยเองหรือให้บุคคลอื่นใช้สอยสินค้าหรือ บริการดังกล่าวโดยตรงบุคคลเช่นว่านั้นย่อมเป็นผู้ประกอบธุรกิจ แต่ถ้ามีการนำสินค้าหรือบริการไปใช้เป็น

วัตถุประสงค์ในการผลิตสินค้าหรือบริการของตนอีกต่อหนึ่งอาจเป็นการนำไปเป็นส่วนประกอบของสินค้าตนเองนำไปใช้เป็นส่วนผสมเช่นนี้ย่อมเป็นผู้บริโภคในสินค้าและบริการดังกล่าวคนหนึ่งเช่นเดียวกัน

ผู้บริโภคตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคอีกกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ ผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ บุคคลกรนี้ยังไม่มี การซื้อหรือใช้สินค้าหรือบริการโดยตรง เป็นเพียงแต่ได้รับการเสนอหรือการชักชวนเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเท่านั้น ซึ่งเป็นการเปิดกว้างโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีโอกาสร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หากได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจ (ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์, 2551; นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์, 2560) อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลกลุ่มนี้จำยอมฟ้องผู้ประกอบธุรกิจต่อศาลได้ จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคมีได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจฟ้องไว้ จึงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภค มาตรา 7 ดังนั้นการที่บุคคลกลุ่มนี้จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลได้จะต้องมีการโต้แย้งสิทธิหรือมีกฎหมายรับรองให้ใช้สิทธิทางศาลได้ ดังนั้นหากผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้รับการชักชวนให้ใช้สินค้าหรือบริการ อาจมีการให้ทดลองใช้สินค้าแล้วได้รับความเสียหาย หรือเดือดร้อนรำคาญจากการโฆษณาหรือการชักชวน ซึ่งถือว่าถูกโต้แย้งสิทธิแล้ว ผู้บริโภคดังกล่าวจึงมีอำนาจฟ้องผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ (สุขุม ศุภนิത്യ, 2554; อภิรัฐ บุญทอง, 2562)

การตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความคดีผู้บริโภคขึ้นเพื่อเป็นการอุดช่องว่างที่เกิดขึ้น โดยการวางหลักการที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้บริโภคในหลายๆประการ มีการกำหนดกรอบเวลาในการพิจารณาคดีที่มีความรวดเร็ว การไม่เคร่งครัดต่อกฎหมายสารบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับแบบของนิติกรรมสัญญาอย่างเช่นคดีแพ่งทั่วไป การกำหนดค่าเสียหายที่มีความยืดหยุ่นและคำนึงถึงความเสียหายที่แท้จริงรวมไปถึงค่าเสียหายเชิงลงโทษสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคหรือจงใจให้ผู้บริโภคเสียหาย (อิด ซาห์, 2564) นอกจากนี้ในต่างประเทศลักษณะของคดีที่มีการคุ้มครองผู้บริโภคได้ยกระดับขึ้นโดยจำเป็นต้องมีการเปิดเผยข้อมูลหรือบริการ เช่น การเปิดเผยข้อมูลบังคับ การเปิดเผยโดยบุคคลที่สาม และการศึกษาผู้บริโภค ทั้งหมดอาจเพิ่มการแสวงหาผลประโยชน์และลดสวัสดิการ โดยสิ่งเหล่านี้เป็นการปรับปรุงให้ผู้บริโภคได้รับการคุ้มครองมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การลดข้อพิพาทต่างๆได้ (Luke Nottage, 2009)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการคุ้มครองผู้บริโภคนอกเหนือจากที่แต่ละบุคคลจะพึงคุ้มครองตนเองแล้วกลไกที่รัฐจะสร้างขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคนั้น จะคุ้มครองผู้บริโภคทุกคนสำหรับสินค้าที่ผลิตมาบกพร่องหรือไม่ หากผู้บริโภคสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองต้องรับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบหรือไม่ เช่นนี้ ผู้กำหนดนโยบายจึงต้องพิจารณาด้วยว่าจะกำหนดบทบาทและกลไกอย่างไร (สรียา กาฬสินธุ์, 2562) ในการดำเนินคดีผู้บริโภคผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจ

หันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น (เอื้อน ขุนแก้ว, 2560) ในต่างประเทศนอกจากการคุ้มครองคดีผู้บริโภคแล้วยังมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่ผู้ประกอบการจะต้องกระทำการภายใต้มีหน่วยงานอิสระในการควบคุมดูแล อันเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการคุ้มครองคดีผู้บริโภค (Dan Jerker B. Svantesson, 2018)

5. ผลการวิจัย

จากการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากหลายๆ แห่ง จึงทำให้ได้ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาที่ 1: ปัญหาเกี่ยวกับมูลค่าความเสียหายในการคุ้มครองชั่วคราว

จากการศึกษาในเรื่องของกระบวนการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะประเภทของคดีที่กฎหมายให้สิทธิผู้ที่เกี่ยวข้อง ร้องขอให้มีการคุ้มครองชั่วคราวนั้น พบกับปัญหาประการแรกก็คือ ปัญหาข้อจำกัด ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าความเสียหาย ที่สามารถร้องขอให้มีการคุ้มครองชั่วคราวซึ่งในเรื่องนี้จะแยกศึกษาออกเป็นสองประเภทของคดีคือในคดีทั่วไปกับคดีโมโนสาเร่

หลักวิธีพิจารณาในคดีผู้บริโภค

คดีทั่วไป

คดีทั่วไปในที่นี้ หมายถึงคดีทั่วไปตามวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ซึ่งหากเปรียบเทียบกับคดีตามวิธีพิจารณาความแพ่งน่าจะเทียบได้กับคดีแพ่งสามัญ กล่าวคือคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจ ให้รับผิดชอบในความเสียหายที่อาจคำนวณเป็นเงินได้เกินกว่าสามแสนบาท ดังนั้นหากฟ้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบความเสียหายที่มีมูลค่าเกินสามแสนบาท คดีดังกล่าวเป็นคดีที่กฎหมายอนุญาตให้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้ แต่คดีที่กฎหมายไม่เปิดช่องว่างให้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้คือคดีดังจะได้อีกกล่าว ต่อไปนี้

คดีโมโนสาเร่

หลักเกณฑ์ของการขอคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 56 ได้บัญญัติให้ใช้หลักเกณฑ์ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (2) ซึ่งมาตราดังกล่าวระบุ เอาไว้ว่า หากเป็นคดีโมโนสาเร่ต้องห้ามในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว ดังนั้นการร้องขอคุ้มครองชั่วคราว ในคดีผู้บริโภคจึงต้องห้าม ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจ ให้รับผิดชอบในความเสียหายที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ ไม่เกินสามแสนบาท

ซึ่งหากพิจารณาจากสถิติของคดีผู้บริโภคจะพบว่าคดีส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 ผู้ประกอบการกิจการเป็นผู้ใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค โดยในปี พ.ศ. 2552 มีการฟ้องคดีผู้บริโภคถึง 356,230 คดีเมื่อเทียบกับการฟ้องคดีแพ่งทั่วประเทศประมาณ 6.5 แสนคดีสถิติของคดีผู้บริโภคอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมากซึ่งคดีผู้บริโภคดังกล่าวข้างต้นสามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ คดีกู้ยืมค้ำประกันสินเชื่อ

บุคคล 146,465 คดีบัตรเครดิต 92,680 คดีกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา 52,924 คดีเช่าซื้อรถยนต์ 33,884 คดีที่เหลือเป็นคดีเล็กๆ ที่มียอดหนี้ไม่เกิน 30,000 บาท

จะเห็นได้ว่าหากเป็นคดีที่ผู้ประกอบการเป็นผู้ใช้สิทธิในฐานะโจทก์ผู้ประกอบการจะไม่สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องได้เพราะต้องห้าม ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการให้ต้องรับผิดชอบในความเสี่ยงภัยอันสืบเนื่องมาจากการใช้สินค้ามีมูลค่าไม่ถึงสามแสนบาทคดีดังกล่าวจะไม่สามารถร้องขอให้มีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องตามกฎหมายดังกล่าวได้เช่นกันเพราะเป็นคดีมีโนสารซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากในทางปฏิบัติและผลสะท้อนจากข้อจำกัดที่เป็นปัญหา ทำให้มาตรการคุ้มครองชั่วคราวในวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง (เจริญชัย อัครพิริยอนันต์, 2555; เจษฎา เพชรแอน, 2564)

นอกจากนี้การคำนึงถึงมูลค่าความเสียหายในการคุ้มครองชั่วคราว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งจะต้องพิจารณาประกอบกันหลายประการอันได้แก่ การผูกขาดของผู้ประกอบการ ความเหลื่อมล้ำระหว่างข้อมูลของผู้ซื้อและผู้ขาย และความความคุมด้านสุขภาพของผู้บริโภคที่จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องนำมาพิจารณาประกอบการพิจารณามูลค่าความเสียหายในคดีผู้บริโภคด้วย (สุภัทร แสงประดับ, 2551)

แนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับมูลค่าความเสียหายในการคุ้มครองชั่วคราว

แนวทางในการแก้ไขแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายโดยเฉพาะในส่วนของมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 วรรคแรกจากเดิมที่ว่า “ ก่อนฟ้องคดีผู้บริโภคหากมีเหตุเช่นเดียวกับกรณีที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 254 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือมีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้”

ก่อนฟ้องคดีผู้บริโภคโจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาหรือขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้ โดยไม่ไปจำกัดวงเงิน เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้โดยไม่ถูกจำกัดมูลค่าของความเสียหาย

ประเด็นปัญหาที่ 2: ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลและเจ้าพนักงานคดี

นอกจากปัญหาในเรื่องข้อจำกัดของมูลค่าความเสียหายแล้วปัญหาอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการกำหนดวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคก็คือปัญหาที่เกี่ยวกับองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคอื่น ได้แก่ ศาลและเจ้าพนักงานคดี

หลักวิธีพิจารณาในคดีผู้บริโภค

ในส่วนของศาลพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีเหตุผลในการประกาศใช้เพื่อให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิของ

ผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจให้มีความเท่าเทียมกันในทางกฎหมายมากยิ่งขึ้นให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ขจัดปัญหาและอุปสรรคต่างๆในชั้นพิจารณา อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค

ขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดีขึ้นมีมาตรฐานยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม รวมถึงพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติและเพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน ในการดำเนินคดีในศาล

กฎหมายจึงบัญญัติให้ศาลมีบทบาทในเชิงไต่สวนและศาลมีดุลยพินิจอย่างกว้างขวาง ในการสืบพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้ความจริงในคดีเช่นในการสืบพยาน ไม่ว่าจะพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานและสามารถซักถามถึงข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้ว่าจะไม่มีคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยกขึ้นอ้างก็ตามและศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่ศาลเห็นสมควร การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีให้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ก็เพื่อมีคำวินิจฉัยตัดสินคดีให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย และการที่ใช้หลักการไต่สวนก็เพราะว่าคู่ความไม่มีความเท่าเทียมกันในคดีนั่นเอง นอกจากนั้นคดีผู้บริโภคยังเป็นคดีเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะที่รัฐต้องเข้ามาดูแลให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคดังเช่นสิทธิพลเมืองของรัฐ

ซึ่งจากการศึกษาในเรื่องวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาในคดีผู้บริโภคจะพบว่าการใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษานั้นกฎหมายไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นผู้ที่จะฟ้องหรือผู้ที่จะถูกฟ้อง รวมถึงจะต้องเป็นโจทก์จำเลยหรือคู่ความเท่านั้น ในระหว่างการพิจารณาก็มีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการใดๆ เพื่อบรรเทาความเสียหายหรือป้องกันเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่ความหรือผู้บริโภคเป็นส่วนรวมเป็นการชั่วคราวก่อนพิพากษาคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความมีคำขอ หรือปรากฏตามรายงานของเจ้าพนักงานคดี (เจษฎา เพชรแอน, 2564) นอกจากนี้ มาตรา 63 ยังได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของคู่ความหรือผู้บริโภคเป็นส่วนรวมก่อนการพิพากษาคดีได้เท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมได้อีกด้วย เท่ากับว่าในวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคยอมรับเอาหลักการในเรื่องบทบาทของศาลในระบบวิธีพิจารณาแบบไต่สวนมาปรับใช้แต่ปัญหาในทางปฏิบัติที่พบคือ หลักการค้นหาความจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่ให้ศาลมีบทบาทในเชิงไต่สวนนั้น ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ไม่ได้มีบทบาทดังกล่าวเลย

ยกตัวอย่างเช่นในคดีขานติถ้าผู้ฟ้องสามารถให้เรียกเอาผู้ถือหุ้นเข้ามาเป็นจำเลยร่วมเพราะถือว่าผู้ถือหุ้นหรือผู้บริหารขานติถ้าเป็นผู้ทุจริตด้วย การเปลี่ยนตัวของผู้จัดการจากเจ้าของที่แท้จริงไปเป็นพนักงานขับรถหรือรับรถ มีการก่อสร้างโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายประกอบกิจการโดยไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบกิจการ คดีที่เรียกเอาผู้ถือหุ้นเข้ามาเป็นจำเลยร่วมกฎหมายบัญญัติว่าผู้เป็นหุ้นส่วนรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของหุ้นในบริษัทเพียงเท่าที่มูลค่าหุ้นยังจ่ายไม่ครบ เพราะฉะนั้นให้ยกคำร้องทั้งที่เจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นให้เรียกเข้ามาได้ และเมื่ออัยการฟ้องคดีอาญาผู้เสียหายก็ร้องขอเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญา ศาลในคดีส่วนแพ่งที่ผู้เสียหายได้ฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคส่งผลการพิจารณาเพื่อรอฟังผลคดีอาญาซึ่งจะเห็นได้ว่าในระบบกล่าวหาผู้ใดกล่าวอ้างคนนั้นมีหน้าที่พิสูจน์ โจทก์เป็นคนพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด แต่ในระบบของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งใช้ระบบไต่สวนกฎหมายให้ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่

มีภาระหน้าที่ในการพิสูจน์และมีหน้าที่ในการนำสืบผู้ประกอบการต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าเขาไม่ผิด การที่โจทก์ฟ้องเป็นคดีผู้บริโภคแล้วศาลมาหยุดคดีผู้บริโภคเพื่อให้รอฟังผลคดีอาญาเพราะมองว่าเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาให้รอฟังผลคดีอาญาให้ถึงที่สุดก่อนแล้วมาพิจารณาคดีแพ่ง การสั่งคดีดังกล่าวจึงขัดกับหลักการของวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคเพราะคดีผู้บริโภคไม่ใช่คดีแพ่งทั่วไป ซึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ศาลต้องทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองชั่วคราวนี้ด้วยว่าจริงๆ แล้วหลักเกณฑ์ก็เพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคโดยส่วนรวม

แนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลและเจ้าพนักงานคดี

จากปัญหาในเรื่องบทบาทของผู้พิพากษาในคดีผู้บริโภคดังกล่าวได้ส่งผลโดยตรงต่อวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะอำนาจในทางปฏิบัติที่ผู้พิพากษาสามารถค้นหาความจริงได้เอง รวมถึงออกคำสั่งใดๆ ที่เกี่ยวข้องได้โดยตรงเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมซึ่งหากศาลยังยึดติดกับบทบาทเช่นในคดีแพ่งแม้มีมาตรการออกมารองรับในเรื่องวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคมากและดีเพียงใดก็ไม่สามารถที่จะอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

ในส่วนของพนักงานคดีวิธีการชั่วคราวในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นอกจากให้อำนาจศาลในการกำหนดหรือออกมาตรการที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแล้วกฎหมายยังได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานคดีในกรณีที่ทำรายงานเสนอด้วย จากหลักกฎหมายดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าเจ้าพนักงานคดีต้องทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริงในคดีผู้บริโภค กฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานคดีไว้หลายประการ แต่การทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลนั้นศาลต้องมีคำสั่งหรือต้องมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ ถ้าศาลไม่สั่งเจ้าพนักงานคดีก็ไม่ใช่อำนาจเนื่องจากโดยหลักกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแพ่งอำนาจในการแสวงหาความจริงในคดีเป็นหน้าที่ของคุณความตามหลักการการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบจะเป็นหน้าที่ของผู้ที่กล่าวอ้างข้อเท็จจริงนั้น แต่ในคดีผู้บริโภคมีลักษณะคดีแตกต่างจากคดีแพ่งสามัญ เพราะคุณความมีสถานะทางเศรษฐกิจอำนาจต่อรองและความรู้ความสามารถที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ประกอบธุรกิจ (เจษฎา เพชรแอน, 2564) หากใช้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีแพ่งที่ คุณความต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ตนกล่าวอ้างนั้นอาจไม่เป็นธรรมต่อคุณความพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 จึงให้อำนาจศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้มากขึ้นโดยมีเจ้าพนักงานคดีเป็นเครื่องมือช่วยค้นหาความจริงขั้นตอนการรวบรวมข้อเท็จจริงและการพิจารณาสืบพยาน ในชั้นพิจารณาโดยเจ้าพนักงานคดีมีประโยชน์ต่อศาลอย่างมากเพื่อให้ศาลเข้าใจในข้อเท็จจริงและมองเห็นประเด็นได้ชัดเจนขึ้นและเป็นประโยชน์ในการซักถามหรือการเรียกพยานมาสืบทำให้กระบวนการพิจารณาในทางไต่สวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นในวันนัดพิจารณา หากเจ้าพนักงานคดีได้ช่วยแถลงการณ์เปิดคดี อธิบายความเป็นมาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฟ้องร้องและข้อต่อสู้ของจำเลยเสนอต่อศาลให้ทราบเรื่องราวรายละเอียดของคดีจะช่วยให้ศาลเข้าใจประเด็นเกี่ยวกับการฟ้องร้องได้ง่ายและสะดวกอันเป็นการช่วยเหลือให้ศาลมีบทบาทเชิงรุกมากยิ่งขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย (ซึ่งรวมถึงข้อเท็จจริงบางประการที่ส่งผลต่อเงื่อนไขของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวด้วย) เจ้าพนักงานคดีควรมีบทบาทเหมือนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่กฎหมายให้อำนาจในการสอบสวนใช้ดุลยพินิจเข้าถึงพยานหลักฐานได้ด้วยตนเองไม่ต้องรอให้ศาลมีคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่

อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ.2551 เพิ่งใช้บังคับไม่นาน อีกทั้งเจ้าพนักงานคดีเป็นตำแหน่งใหม่ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ซึ่งหากเมื่อเปรียบเทียบกับเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ในคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานคดีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ.2551 ไม่อาจเทียบได้เพราะแตกต่างกันทั้งประสบการณ์ความรู้ความชำนาญโดยเฉพาะประสบการณ์ในงานคดีผู้บริโภครที่ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการปรับปรุงและพัฒนา (เจษฎา เพชรแอน, 2564)

ประเด็นปัญหาที่ 3: ปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลาของการคุ้มครอง

จากปัญหาในเรื่องบทบาทศาลและเจ้าพนักงานคดีดังที่ได้กล่าวข้างต้นวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภครยังพบกับปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาเรื่องช่วงเวลาของการคุ้มครองซึ่งปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 แยกพิจารณาออกเป็นสองกรณีคือ วิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนยื่นฟ้องและหลังยื่นฟ้องคดีหรือระหว่างพิจารณาคดี

หลักวิธีพิจารณาในคดีผู้บริโภคร

ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 บัญญัติหลักเกณฑ์เอาไว้เหมือนเช่นในกรณีของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (2) ซึ่งหากศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอฟล็กก็เป็นเช่นเดียวกับในกรณีของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 (2) กล่าวคือ กรณีนี้มาตรา 258 วรรคสองบัญญัติให้คำสั่งศาลมีผลบังคับจำเลยได้ทันทีถึงแม้ว่าจำเลยจะยังไม่ได้รับแจ้งคำสั่งเช่นนั้นก็ตามส่วนช่วงเวลาของการบังคับใช้วิธีการชั่วคราวนั้นตามหลักการก็คือก่อนศาลพิพากษา แต่อย่างไรก็ตามคู่ความอาจตกลงกำหนดให้ใช้วิธีการดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุดก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักความตกลงของคู่ความซึ่งวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนยื่นฟ้องนี้ไม่พบกับปัญหาเหมือนเช่นในกรณีของการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีที่คดีอยู่ในระหว่างของการพิจารณาภายหลังยื่นฟ้องคดีแล้ว (สมชาย จุลนิตี, 2562; สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่, 2553; สุเมศร์ พันธุ์โชติ, 2555; อิดชาห์เรส หวังสบู, 2558)

ในส่วนช่วงระยะเวลาของการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีที่คดีอยู่ในระหว่างของการพิจารณากรณีนี้กฎหมายระบุให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (เจษฎา เพชรแอน, 2564)

ช่วงเวลาของการคุ้มครองในกรณีที่เป็นการเป็นอำนาจของศาลจึงประสบกับปัญหาเรื่องความชัดเจน โดยเฉพาะความชัดเจนในเรื่องข้อกำหนดที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อระยะเวลาของการคุ้มครองชั่วคราว

แนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลาของการคุ้มครอง

การแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับช่วงเวลาของการคุ้มครองนี้จึงจำเป็นต้องออกข้อกำหนดช่วงระยะเวลาของการคุ้มครองชั่วคราวในกรณีที่คดีอยู่ในระหว่างของการพิจารณาโดยให้มีผลใช้บังคับทราบเท่าที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งของศาลหรือยังไม่มีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวเพื่อความชัดเจน

ประเด็นปัญหาที่ 4: ปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการยื่นคำร้องขอ คุ้มครองชั่วคราว

ปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว โดยส่วนมากเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ โดยที่วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาทั้งวิธีการชั่วคราวก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคตามมาตรา 56 ถึงมาตรา 62 และ วิธีการชั่วคราวภายหลังยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคตามมาตรา 63 อาจมีผลกระทบต่อสิทธิของคู่ความอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ศาลจะมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิดหรือการผิดสัญญา หรือคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคเป็นส่วนร่วมนั้นอาจส่งผลไปถึงสถานะและศักยภาพของผู้ประกอบธุรกิจในการแข่งขันทางการค้ากับผู้ประกอบธุรกิจ รายอื่นในตลาดการค้าด้วยก็ได้ ดังนั้นการมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวหรือมาตรการวิธีการใดๆ จึงจำเป็นที่จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนถูกต้องและเพียงพอด้วย

หลักวิธีพิจารณาในคดีผู้บริโภค

ประธานศาลฎีกาจึงได้ออกข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาไว้ในข้อ 25, 26 และ 27 ดังนี้

ข้อ 25 ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนยื่นฟ้องคดี ศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยตามมาตรา 57 และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวที่เหมาะสม รวมทั้งเงื่อนไขและระยะเวลาของการ ใช้วิธีการดังกล่าว

ข้อ 26 ในการใช้วิธีการชั่วคราวตามมาตรา 63 นอกจากมาตรการหรือวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการหรือห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น

1) ให้ประกาศหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ผู้บริโภคทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ โดยถูกต้องครบถ้วน

2) ห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่อาจทำให้ผู้บริโภคหลงผิดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ

3) ให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการภายใต้เงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควร

4) ห้ามหรือให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดทำนองเดียวกับ (1) (2) หรือ (3)

การกำหนดมาตรการหรือวิธีการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาสั่งเท่าที่จำเป็นและไม่เกินสมควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยรวมประกอบกัน

ข้อ 27 ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งศาลเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาการดำเนินการใดๆ ระหว่างศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ศาลอาจดำเนินการทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วนและความเหมาะสมตามสภาพแห่งเนื้อหาของเรื่อง ทั้งนี้ ตามวิธีการที่ประธานศาลอุทธรณ์กำหนด

จากมาตรการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า วิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในคดีผู้บริโภค มีมาตรการ และวิธีการ ในทางกฎหมายที่น้อยกว่า วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาในวิธีพิจารณาความแพ่ง และแม้ว่าข้อกำหนดประธานศาลฎีกาข้อ 26 จะได้ให้อำนาจศาลสามารถนำเอาวิธีการคุ้มครองชั่วคราว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ แต่จากที่ศึกษาถึงวิธีการคุ้มครองชั่วคราวของ ต่างประเทศจะพบว่าใน วิธีการหรือกระบวนการบางอย่างไม่มีในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่มี ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 ยกตัวอย่างเช่น

การคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเปิดช่องให้ศาล สามารถออกคำสั่งได้เร็วที่สุดคือการคุ้มครองชั่วคราวในเหตุฉุกเฉิน ตามมาตรา 254 ประกอบมาตรา 266 ถึงมาตรา 270 โดยมีเงื่อนไขจำกัดสิทธิว่าโจทก์ต้องยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องตามมาตรา 55 เท่านั้น โดยไม่คุ้มครองถึงกรณีการให้ความคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้อง ในกรณีมีการกระทำ หรือกำลังกระทำการ หรือก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งให้ความคุ้มครองในกรณีที่ความเสียหายยังไม่เกิดขึ้น หรือคู่กรณีจะกระทำการบางอย่างอันก่อให้เกิดความเสียหายได้ (เจษฎา เพชรแอน,2564)

ซึ่งต่างกับในกรณีของ การคุ้มครองชั่วคราวในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เปิดโอกาสให้ผู้ได้รับความเสียหายสามารถ ยื่นคำร้องต่อศาลให้พิจารณาคำขอฝ่ายเดียวในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ศาลสามารถออกคำสั่ง ประเภ่นี้ให้แก่ผู้ยื่นคำร้องแม้จะยังไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลก็ตามโดย อธิบายถึงความเสียหาย และสภาพ ความเสียหายว่าทำไมไม่สามารถทำกลับให้ดีขึ้นได้ และศาลสามารถออกคำสั่งระงับหรือละเว้นการ กระทำได้ทันที โดยไม่ตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิว่าคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวต้องยื่นพร้อมกับคำฟ้อง เป็นวิธีการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ ให้ความคุ้มครองที่รวดเร็วทั่วถึงและเป็นธรรมในการให้ความคุ้มครอง

ส่วนการคุ้มครองชั่วคราวในประเทศอังกฤษนั้น ผู้ได้รับความเสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาล ให้พิจารณาคำขอฝ่ายเดียวในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ศาลสามารถออกคำสั่งประเภ่นี้แม้ผู้ยื่นคำร้องจะยังไม่ได้ ฟ้องคดีต่อศาลก็ตาม กล่าวคือ เป็นมาตรการที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการออกคำสั่งให้บุคคล หยุดกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่เรียกว่า “Injunctions” ซึ่งบัญญัติไว้ใน TRIPs ข้อ 44 การใช้มาตรการชั่วคราวในการป้องกันมิให้การละเมิดสิทธิ ดังกล่าวเกิดขึ้นตาม TRIPs ข้อ 50 วรรคหนึ่ง (เอ)

การยื่นขอคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ในประเทศอังกฤษ ผู้ขอไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีต่อศาลก่อนเพียงแต่ ยื่นคำร้องต่อศาลขอพิจารณาคำขอฝ่ายเดียวเพื่อให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว โดยอ้างเหตุจำเป็นต้อง ขอให้ศาลสั่งระงับการกระทำบางอย่างโดยด่วนไว้ก่อน และมีคำรับรองว่าจะยื่นฟ้องคดีภายใน 7 หรือ 15 วัน ประกอบกับมีบันทึกถ้อยคำของพยานภายใต้การสาบานตนรับรองว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในบันทึกนี้เป็น ความจริง (afidavit on oath) ผู้ร้องก็สามารถติดต่อศาลได้ตลอดเวลาแม้นอกเวลาราชการหรือในวันหยุดราชการ ถ้าศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควรก็สามารถออกคำสั่งให้ผู้ก่อความเสียหาย ระงับหรือละเว้นการกระทำทันที มาตรการนี้ใช้ได้ผลดีในประเทศอังกฤษ เพราะสามารถเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว หรือระงับความเสียหายที่กำลังจะเกิดขึ้นได้ทันเวลา แต่มีข้อเสียคือ ศาลอาจออกคำสั่ง โดยผิดพลาดได้ง่ายเนื่องจากฟังข้อเท็จจริงเพียงฝ่ายเดียว และใช้เวลาพิจารณาไม่มากนัก ศาลอังกฤษ จึงกำหนดมาตรการให้ผู้ยื่นคำขอต้องจ่ายค่าเสียหายให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าปรากฏว่าไม่สมควรได้รับ

คำสั่งและกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอต้องยื่นฟ้องเป็นคดีภายใน 7 วัน หรือ 15 วันนับจากวันที่ศาลออกคำสั่ง ศาลอังกฤษจะพิจารณาคำขอว่าสมควรออก คำสั่งคุ้มครองชั่วคราว ให้ผู้ขอหรือไม่ โดยฟังความฝ่ายเดียว (ex parte) และพิจารณาอย่างรวดเร็วเป็นความลับเพื่อป้องกันคู่ความฝ่ายตรงกันข้ามทราบล่วงหน้า ซึ่งอาจทำลายหรือเคลื่อนย้ายพยานหลักฐานได้

ในส่วนวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในประเทศสวีเดนนั้น เรียกว่า คำสั่งห้ามชั่วคราวนี้ ผู้ได้รับความเสียหายสามารถ ยื่นคำร้องต่อศาลให้พิจารณาคำขอฝ่ายเดียวในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน ศาลสามารถออกคำสั่งประเภทนี้ให้แก่ผู้ยื่นคำร้องแม้จะยังไม่ได้ฟ้องคดีต่อศาลก็ตามกฎหมายมาจำกัดสิทธิว่าคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวต้องยื่นพร้อมทั้งคำฟ้อง คำสั่งเช่นนี้อาจออกโดยตรงไปยังจำเลย หรือบุคคลที่อาจเป็นจำเลย โดยอาจกำหนดบทลงโทษเป็นการปรับ หรือห้ามกระทำการอย่างใดๆ ก็ได้ และศาลสามารถออกคำสั่งระงับหรือละเว้นการกระทำได้ทันที ซึ่งเป็นวิธีการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ ให้ความคุ้มครองที่รวดเร็วทั่วถึง และเป็นธรรมในการให้ความคุ้มครองศาลอาจออกคำสั่งให้มีการคุ้มครองชั่วคราวได้กรณีอื่นตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี

แนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราว

ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวเนื่องจากไม่ได้มีการระบุไว้อย่างแน่ชัดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่จำเป็นที่จะต้องระบุแน่ชัดในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครอง

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องปัญหาการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคสรุปว่า ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคฉบับนั้น มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะว่าจะต้องเป็นโจทก์ จำเลย หรือคู่ความ เพราะกฎหมายดังกล่าวให้สิทธิในการยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้ก่อนยื่นคำฟ้อง รวมถึง มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ที่จะฟ้องหรือถูกฟ้องในคดีผู้บริโภค โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ของศาลในการอนุญาต นอกจากนั้นแล้วกฎหมายยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องของการใช้วิธีการชั่วคราวภายหลังยื่นฟ้องคดีผู้บริโภค โดยมอบอำนาจให้ศาลและเจ้าหน้าที่งานคดีเข้ามามีบทบาทกับเรื่องดังกล่าวแต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคยังพบกับปัญหาหลายประการ

จากการศึกษา พบว่า วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคโดยเฉพาะในส่วนของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวนั้น บทบัญญัติที่ปรากฏในวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมีความแตกต่างอย่างมากกับวิธีพิจารณาความแพ่งโดยวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคได้นำเอาหลักเกณฑ์บางอย่างที่ไม่มีในวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ ยกตัวอย่างเช่น สามารถร้องขอความคุ้มครองชั่วคราวได้แม้ยังไม่ได้มีการฟ้องคดีซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวของต่างประเทศ รวมถึงวิธีคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สั้นและกะทัดรัด รวมถึงลดขั้นตอนมิให้ความซับซ้อน เพื่อเพิ่มความสะดวกในการพิจารณาคดี แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ

วิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคยังพบกับปัญหาหลายประการไม่ว่าจะเป็นการใช้สิทธิในการฟ้องคดีส่วนใหญ่ ผู้ใช้สิทธิไม่ใช่ผู้บริโภคแต่เป็นผู้ประกอบการส่วนคดีที่ผู้บริโภคใช้สิทธิ ฟ้องนั้น นอกจากมีปริมาณคดีที่น้อยแล้ว ทุนทรัพย์ของแต่ละคดียังไม่เกินสามแสนบาท การร้องคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดีจึงต้องห้าม เพราะมูลค่าความเสียหายในการคุ้มครองชั่วคราวเข้าข่ายคดีมีโนสาเร่ ซึ่งข้อจำกัดในเรื่องดังกล่าวถือเป็นอุปสรรคอย่างมากในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคถึงความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดประธานศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการงานคดีที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายใช้สิทธิร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้แม้วันหยุดราชการและนอกเวลาทำการ อีกทั้งขาดความชัดเจนในเรื่องช่วงระยะเวลาของการคุ้มครองชั่วคราว ในกรณีของการคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างที่คดีอยู่ในระหว่างของการพิจารณาภายหลังยื่นฟ้องคดี ที่ให้อำนาจศาลเป็นผู้กำหนดมาตรการหรือวิธีการเท่าที่จำเป็นและพอสมควรแก่กรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัญหาอีกประการหนึ่งที่พบก็คือ ปัญหาเรื่องบทบาทศาลและเจ้าพนักงานคดีผู้บริโภค แม้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคยอมรับเอาหลักการในเรื่องบทบาทของศาลในระบบวิธีพิจารณาแบบไต่สวนมาปรับใช้ ศาลต้องค้นหาความจริงในประเด็นพิพาทและกรณีที่เกิดเหตุกับผู้บริโภค ศาลจะทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคและเข้าไปดูแลให้ความเป็นธรรมอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค ที่กฎหมายให้อำนาจของผู้พิพากษาที่สามารถค้นหาความจริงได้เองรวมถึงออกคำสั่งใดๆที่เกี่ยวข้องได้โดยตรงเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ซึ่งหากศาลยังยึดติดกับบทบาทที่วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดเหมือนเช่นในคดีแพ่ง แม้มีมาตรการออกมารองรับในเรื่องวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภคเพียงใด ก็ไม่สามารถที่จะคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

ส่วนเจ้าพนักงานคดีนั้น กฎหมายบัญญัติให้อำนาจหน้าที่ไว้หลายประการ ซึ่งเจ้าพนักงานคดีถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของศาลในการช่วยค้นหาความจริงโดยเฉพาะขั้นตอนการรวบรวมข้อเท็จจริงและการพิจารณาสืบพยานในชั้นพิจารณา โดยเจ้าพนักงานคดีมีประโยชน์ต่อศาลอย่างมาก เพื่อให้ศาลเข้าใจในข้อเท็จจริงและมองเห็นประเด็นได้ชัดเจนขึ้นรวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราว ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงประกอบการสั่งอนุญาตหรือกำหนดมาตรการวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามที่เหมาะสม

นอกจากนั้นแล้ว ปัญหาในเรื่องบุคลากร รวมถึงปัญหาในเรื่องความรู้ความสามารถประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้พิพากษารวมถึงพนักงานคดี ยังต้องนำมาพิจารณาประกอบอีกด้วย โดยเฉพาะจำนวนบุคลากรที่มีไม่เพียงพอ รวมถึงมีการสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งอยู่เสมอ ทำให้ขาดความชำนาญในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากปัญหาดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ได้ส่งผลโดยตรงต่อการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะในส่วนของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวและสิ่งที่สำคัญมากที่สุดของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีผู้บริโภค คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นผู้บริโภคให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของกฎหมายในส่วนของวิธีการคุ้มครองชั่วคราว ว่ากฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้ความคุ้มครองต่อผู้บริโภคอย่างไร รวมถึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงขั้นตอนของการใช้สิทธิในเรื่องดังกล่าว เสมือนหนึ่งว่าเป็นสิทธิที่ผู้บริโภคทุกคนต้องรู้

6. ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ผู้บริโภครับประโยชน์จากวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาในคดีผู้บริโภคอย่างเต็มที่ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางจากผลการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ดังนี้

ควรแก้บทบัญญัติในมาตรา 56 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จากเดิมที่ว่า “ก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภค หากมีเหตุเช่นเดียวกับกรณีที่จะทำให้โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาตามมาตรา 254 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือมีความจำเป็นต้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้” เป็น “ก่อนยื่นฟ้องคดีผู้บริโภค โจทก์มีสิทธิยื่นคำขอให้ศาลมีคำสั่งจัดให้มีวิธีคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาหรือขอให้ศาลมีคำสั่งชั่วคราวมิให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม ผู้ที่จะเป็นโจทก์อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียว โดยทำเป็นคำร้องเพื่อขอให้ใช้วิธีการชั่วคราวดังกล่าวก่อนฟ้องได้” เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถร้องขอคุ้มครองชั่วคราวได้โดยไม่ถูกจำกัดมูลค่าของความเสียหาย

เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญให้กับบุคลากร ควรจัดให้มีแผนกผู้บริโภคและผู้พิพากษาดำรงตำแหน่งประจำศาล จนกระทั่งถึงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลฎีกา หรือท่านผู้พิพากษาที่ประสงค์จะทำงานในแผนกผู้บริโภคก็ให้ดำรงตำแหน่งจนกระทั่งพ้นจากตำแหน่ง หรือ เกษียณอายุราชการ รวมถึงจัดตั้งแผนกผู้บริโภคซึ่งจะทำให้คดีผู้บริโภคที่ฟ้องใหม่ไม่ต้องรอกำหนดวันพิจารณาที่มีอยู่เดิมในศาลให้เสร็จสิ้นไปก่อน อันจะทำให้คดีผู้บริโภคมีความรวดเร็วขึ้นและจะส่งผลดีต่อขั้นตอนของการคุ้มครองชั่วคราวด้วย นอกจากนี้ ควรเพิ่มอัตราค่าจ้างพนักงานคดีให้มีอย่างเพียงพอต่อการทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลตามที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ไว้ และควรมีการฝึกอบรมและให้ความรู้ที่เกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคแก่ศาลและเจ้าพนักงานคดีอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดทั้งข้อพิพาทต่างๆ ที่ขึ้นมาสู่ศาลยิ่งสลับซับซ้อนมากขึ้น การฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ มีความรู้ในประเด็นข้อพิพาทและสามารถเรียกพยานหลักฐานหรือผู้เชี่ยวชาญวินิจฉัยปัญหาพิพาทที่ขึ้นมาสู่ศาลได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น

เพื่อให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหาย ได้รับการคุ้มครองอย่างทันที่ ประชานศาลฎีกาควรออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำงานโดยเฉพาะในส่วนของการทำงานในวันหยุดราชการและนอกเวลาทำการของศาลแผนกคดีผู้บริโภคเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องคดีได้อย่างทันที่ นอกจากนั้นแล้ว ควรเพิ่มข้อกำหนดประชนศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 26 จากเดิมที่มีอยู่แค่เพียงการใช้วิธีการชั่วคราวตามมาตรา 63 นอกจากมาตรการหรือวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการหรือห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น

1) ให้ประกาศหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ผู้บริโภคทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการโดยถูกต้องครบถ้วน

- 2) ห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่อาจทำให้ผู้บริโภคหลงผิดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ
- 3) ให้จำหน่ายสินค้าหรือบริการภายใต้เงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ศาลเห็นสมควร

7. เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย อัครพิริยอนันต์. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3-4*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บ้านนา สวีท.
- เจษฎา เพชรแอน. (2555). *คุ้มครองชั่วคราวคดีผู้บริโภค*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564, จาก <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/144714.pdf>
- ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2551). *วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ลักษณะพิเศษและข้อสังเกตที่สำคัญ*. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564, จาก <http://www.jla.coj.go.th>
- ชาญณรงค์ ปราณีจิตต์. (2551). *คดีผู้บริโภค ลักษณะและสาระสำคัญ*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2565, จาก <https://sites.google.com/site/thnaykrungtheph>
- นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2560). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นุจิรา มีชัย. (2557). *หลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองชั่วคราว*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพมหานคร.
- สินนท์ พงษ์ศิริสุวรรณ. (ม.ป.ป.). (2559). *วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา*. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.peesirilaw.com>
- วนิดา อินทรอำนวย. (2561). *คดีผู้บริโภค*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2565, จาก <https://www.parliament.go.th>
- วินัย หนูโฑ. (2551). *คำอธิบายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: สุตรไพศาล.
- สมชาย จุลนิตี. (2557). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4*. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. (2553). *เกร็ดกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตอักษร.
- สรียา กาฬสินธุ์. (2562). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุเมศร์ พันธุ์โชติ. (2555). *การใช้วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาหรือการคุ้มครองประโยชน์ระหว่างพิจารณา*. (หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10). สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2564, จาก <https://library.coj.go.th/th/media/43216/43216.html>
- สุขุม ศุภนิตย์. (2554). *กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรัฐ บุญทอง. (2562). *กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

- อิดซาร์เรส หวังสบู. (2558). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบทนิยามคดีผู้บริโภค : ศึกษากรณีสินค้าซื้อส่วนบุคคล.
(สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพมหานคร.
- เอื้อน ชุนแก้ว. (2560). คำอธิบายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครแพบลิชชิง.
- สุภัทร แสงประดับ. (2556). ปัญหากฎหมายในการพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย.
(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพมหานคร.
- Nottage, L. (2009). *The new Australian consumer law: what about consumer ADR?*. *Law and Justice Journal*, 9(2), 176-197.
- Svantesson, D. J. B. (2018). Enter the quagmire—the complicated relationship between data protection law and consumer protection law. *Computer law & security review*, 34(1), 25-36.